

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.ик.н. Нина Ангелова Дюлгерова
Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”

на дисертационния труд

на Фани Марианова Караджова

на тема **„ПРИНОСЪТ НА ОБЕДИНЕНА ГЕРМАНИЯ ЗА
ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКА АРХИТЕКТУРА ЗА
СИГУРНОСТ И ЗА СПРАВЯНЕ С НОВИТЕ РИСКОВЕ И
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА В ПРОМЕНЯЩАТА СЕ
МЕЖДУНАРОДНА ОБСТАНОВКА”**

представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор”

в област на висшето образование 9. Сигурност и отбрана, професионално
направление 9.1. Национална сигурност,
научна специалност „Военнополитически проблеми на сигурността”

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем.

Предизвикателствата на съвременния свят засилват необходимостта от постоянно търсене в близката и далечната история отговори на въпроси, които могат да обяснят, но и да формулират решения за днешния и утрешния ден. Германия е основна компонента в сложните взаимоотношения в сферата на сигурността в Североатлантическия пакт, но също така и в Европейския съюз. Изследването на генезиса и ролята на обединена Германия след края на Студената война във формулирането на архитектурата на сигурността в Европа е тема, която все още не е намерила своя отговор. Актуалността на изследването е обвързано и със засилващите се противоречия в сферата на сигурността и отбраната между Вашингтон и основните му опоненти Берлин и Париж, в основата на които са идеята на двете европейски държави за създаването на европейска армия със свой бюджет и въоръжени сили.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Дисертационният труд е структуриран в увод, четири глави, заключение, библиография, използвани съкращения и приложения и е в обем 301 стр. Впечатляващ е броят на използваните разнообразни източници и изследвания – 483. Професионалната подготовка на докторантката ѝ дава възможност добре да се ориентира в разнообразните правни източници и многобройните изследвания на български, английски и немски езици. Включените в приложенията графики и таблици удачно разширяват и утвърждават фактологичната база на дисертационната тема.

В увода са спазени основните изисквания за подобен род изследвания. Ясно и точно са посочени обектът, предметът, както и целта и научноизследователските задачи на дисертационния труд. Хронологическият и тематичният обхват са логично вплетени в текста и

добре обосновават визията на докторантката за изследването на темата.

Представената в увода методология, активно използвана в анализа на основната тема, дава добра възможност да се разкрият сложните, противоречиви и разнопосочни политики, които характеризират сложния път към обединена Германия при тримата лидери Х. Кол, Г. Шрьодер и А. Меркел и превръщането ѝ в неоспорим лидер на Европейския съюз.

Във всяка една от четирите глави на дисертационния труд последователно се анализира с многобройни факти и аргументи изграждането на европейската архитектура за сигурност, в чиито процес Берлин е изправен пред сериозното изпитание да се обединява, но и да бъде равностоен участник в този процес наравно с Лондон, Париж и Вашингтон. Има взаимовръзка и логика между отделните глави, което дава завършеност на изследването.

В първа глава докторантката изчерпателно, с познаване на фактологията и спецификата на трансформацията на атлантическата сигурност в европейска сигурност и стабилност през призмата на политиката на обединена Германия анализира предизвикателствата, които е принудено да преодялва правителството на Хелмут Кол през 90-те години на XX век.

Логично продължение на процеса на развитие и консолидация на обединена Германия и на засилване на нейната роля в Европа е анализът във втора глава. В нея аргументирано и задълбочено се изследва развитието на европейската политика за сигурност и отбрана и ролята на Германия за задълбочаване на интеграцията в ЕС.

Много добре е представена ролята на коалиционното правителство на Г. Шрьодер, което продължава заложената от предишния кабинет политика за европейска сигурност и отбрана, с което продължава процеса на утвърждаването на Германия като водещ фактор в ЕС. Опитите на кабинета на Г. Шрьодер за независима политика спрямо САЩ по

отношение на Ирак не успяват да еманципират Германия от северноатлантическите зависимости.

В трета глава на дисертационния труд докторантката изследва политиката на правителството на Голямата коалиция (ХДС/ХСС и СвДП) с канцлер А. Меркел. Доброто познаване както на политическите процеси в Германия, така и на промените в европейски и международен план й позволяват да създаде една динамичнопроменяща се картина на европейската сигурност и отбрана. Тя е доказана чрез влиянието на катаклизмите на валутната криза в Европа, разногласията между съюзниците в НАТО по време на т.нар. „арабска пролет“, както и чрез негативния отзвук от недоверието на източноевропейските държави към засилващите се германско-френски взаимоотношения.

В четвърта глава се изследват вече съвременните измерения на сигурността и отбраната в Европа и ролята и участието на Германия в преодоляване на проблеми като финансовата и дълговата криза в Европа, бежанската вълна и Брекзита. Докторантката правилно отбелязва, че Берлин все повече увеличава своето присъствие в решаването на значими и актуални за сигурността на континента въпроси и се е превърнала в неоспорим и водещ фактор. Анализът в последната четвърта глава на дисертационния труд показва и възможностите на Ф. Корнаджиева прагматично и точно да престава сложните и противоречиви процеси на съвременния свят.

Естествен край на изследването е заключението, където докторантката дава концептуалната рамка на анализирания от нея тема. Убедително е доказана решаващата роля на обединена Германия за изграждането на европейската архитектура за сигурност и в решаването на водещите теми в европейското развитие през последните три десетилетия. Факт е, че Берлин не само преодолява, но и създава проблеми, изискващи активното участие и на останалите членове на ЕС.

3. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд.

Научните резултати на дисертационния труд са обвързани с приносния елемент на доказаните изводи. Основното при тях е, че са разкрити и анализирани непознати досега нюанси на сигурността, изследвани в контекста на специфичната роля на Германия във формирането на европейската архитектура на сигурност и отбрана.

Научноприложните резултати от анализиранията тема могат да бъдат открити както в процеса на превръщането на обединена Германия в съществен фактор за европейската сигурност и отбрана в контекста на източното разширяване на ЕС и НАТО, така и в сложната взаимозависимост на големите и малките държави. В този контекст е правилен изводът на докторантката за възможностите, които имат такива държави като България да подкрепят Германия в сложната сфера на национални, но и корпоративни интереси в Съюза.

4. Оценка за научните публикации по дисертацията и авторството

Фани Караджова е автор и на три научни статии по темата. Всяка една от тях представя различни аспекти от изследваната в дисертацията тема. Няма разлика между начина, подхода и анализа, който се прави в дисертацията и в представените научни статии. Това ми дава основание да приема, че дисертационният труд е самостоятелен творчески продукт, реализиран от Фани Караджова.

5. Авторефератът коректно и точно представя дисертационния труд.

6. Критични бележки

Дисертационният труд е написан професионално, прецизно, с много добро познаване на изследваните проблеми. Темата е актуална и се нуждае

от по-нататъшна разработка, което предопределя и моите препоръки за бъдеща работа по представения в дисертацията проблем.

7. Заключение.

Докторантката Фани Караджова притежава необходимата професионална квалификация, както и доказана компетентност. Освен това представеният от нея дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение за придобиване на образователната и научната степен „доктор”.

На основание на ЗРАСРБ и Правилника за прилагането му, и предвид изложените по-горе аргументи предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват за придобиването от Фани Караджова на образователната и научната степен „доктор” в област на висшето образование 9. Сигурност и отбрана, професионално направление 9.1. Национална сигурност, научна специалност „Военнополитически проблеми на сигурността”.

5.08.2019 г.

София

РЕЦЕНЗЕНТ:

(проф.д.ик.н. Нина Дюлгерова)